

Ινστιτούτο Φιλοσοφικών Ερευνών

[www.philosophical-research.org](http://www.philosophical-research.org)

Απόστολος Πιερρής

# Συμπόσιο Φθινοπωρινής Ισημερίας

Σάββατο 23 Σεπτεμβρίου 2023

Στις 9.29 το Σάββατο 23 Σεπτεμβρίου συμβαίνει φέτος η αστρονομική **Φθινοπωρινή Ισημερία**. Και θα την εορτάσουμε κατά τα ειωθότα με συμπόσιο το βράδυ και συμποτική συζήτηση.

**\*\*\***

Η μετάβαση από το καλοκαίρι στο φθινόπωρο αποτελεί πολυδύναμο σημείο τροπής. Ο ήλιος πάει στο γέρμα του. Την λάμψη του φωτός του μεγάλου μεσημεριού διαδέχονται οι αινιγματικές σκιές του λυκόφωτος. Από το αστραποβόλο Άγαλμα της Φανέρωσης πάμε στην ανεξιχνίαστη Σφίγγα της Κρύψης, και από την ηδονή του κάλλους στην σωτήρια φρίκη. Μετά τις θερινές εορτές του Απόλλωνα (Υακίνθια, Γυμνοπαιδιές, Κάρνεια στην Σπάρτη) έρχονται οι τελετουργίες της Χθόνιας Γονιμότητας (Μεγάλα Μυστήρια, Προηρόσια, Αρρητοφόρια, Θεσμοφόρια στην Αθήνα). Από τον συναγερμό της αιωνιότητας με το ερατό άνθος της ήβης, το «τέλος» της τελειότητας, μεταπίπτουμε στην μέριμνα της ανάγκης περί της σύλληψης στον θάνατο, περί παλαιού τέλους και νέας γέννας στον χρόνο.

Θα εμφιλοχωρήσουμε στην σημασία της μετάβασης. Και θα ιχνηλατήσουμε το στενό μονοπάτι όπου κάνοντάς την δεν την κάνουμε. Όπου είμαστε της αιωνιότητας αν και μέσα στον χρόνο ευρισκόμενοι.

Καλή αφορμή σε αυτό το κυνήγι μας δίνει ο διαφορετικός χειρισμός της φθινοπωρινής ιερουργίας σε Σπάρτη (το καθαρό Δωρικό) και Αθήνα (ο Αττικός Δωρισμός). Θα δούμε πώς υπό τον Ταϋγετο μεταμορφώθηκε το μυστήριο της σποράς σε Απολλώνια παιδιά χαρμοσύνης, και το Κορικό

νοηματικό επίκεντρο μετατοπίσθηκε από την Περσεφόνη (την Παρθένο που γίνεται Μητέρα) στην ανέγγιχτη, πάναγνη από γενετήσιου ρύπου, Άρτεμη. Οδηγός υπερτελής σε αυτό το συμποτικό εόρτασμα θα μας είναι το Παρθένιο του Αλκμάννα.

\*\*\*

Και κάτι ακόμη σημαδιακό. Στην περιφέρεια του μαθηματικού κύκλου δεν υπάρχει αρχή και τέλος, γιατί καμία διαφορά δεν υφίσταται από σημείο σε σημείο που να θεμελιώσει την μοναδικότητα αρχής και τέλους. Αλλιώς λεγόμενο το ίδιο πράγμα, κάθε σημείο της περιφέρειας μπορεί να χρισθεί αρχή και τέλος, που σημαίνει αυθαίρετη και όχι φυσική οριοθέτηση σημείου αναφοράς.

**Ο χρόνος δεν έχει αρχή και τέλος, όχι γιατί είναι άπειρος, αλλά γιατί είναι κυκλικός και όχι γραμμικός.** Το άπειρο είναι μια επιστημονική φαντασίωση. Αν ο χρόνος υπήρχε γραμμικά (ad impossibile), θα είχε αρχή και τέλος, οπότε θα καταπινόταν από το μηδέν που θα τον περιέβαλε πριν την αρχή και μετά το τέλος του, - και έτσι δεν θα υπήρχε.

**Η κυκλικότητα του χρόνου τον σώζει ως «εικόνα της αιωνιότητας» (σύμβολο ο ουροβόρος όφις). Αλλά η κυκλικότητα αυτή είναι η περίοδος. Η περιοδικότητα είναι ο ρυθμός του χρόνου στον οποίο υπόκειται πάσα ύπαρξη. Περίοδος διέπει την διαδοχή του ημερονυκτίου, τις εποχές του έτους, τις ηλικίες της ζωής, τις φάσεις πολιτισμών. Μοντέλο δε της περιοδικότητας δίνει ο κύκλος της παραγωγικότητας της γης, ο ενιαυτός (εν εαυτώ, εις και ο αυτός).**

Κάθε περιοδικότητα έχει τέσσερις διακριτές φάσεις με αντίστοιχες τροπές. Έτσι στοιχειοθετείται πρόβλημα αρχής και τέλους περιόδου. **Το που κάθε πολιτισμός βάζει την αρχή της περιόδου επομένως αποκαλύπτει ουσιώδη χαρακτήρα της ταυτότητάς του.**

Και ακολούθως λοιπόν θα ερμηνεύσουμε την αρχή του έτους στους διάφορους πολιτισμούς. Ο Κλασσικός ευνοούσε τις Θερινές Τροπές σαν σημείο αναφοράς. Ο Βυζαντινός την Φθινοπωρινή Ισημερία. Η Ρώμη αρχικά εστίαζε στην Εαρινή Ισημερία, και μετά στις Χειμερινές Τροπές. Ο Ευρωπαϊκός

πολιτισμός υιοθέτησε την δεύτερη επιλογή της Ρώμης. Θα συγκρίνουμε και μερικά άλλα παραδείγματα για να βγάλουμε συμπεράσματα για την ιστορική εξέλιξη εν γένει.

Θα μιλήσουμε ειδικότερα για την σημασία των διαφόρων αυτών αρχών του ενιαυτού.

**\*\*\***

Η σύναξή μας θα γίνει στις 9 ο βράδυ. Τόπος θα ορισθεί εν τω μεταξύ. Όποιος θέλει να συμμετάσχει να επικοινωνήσει μαζί μου.

**\*\*\***

[Για αναλυτικότερη προετοιμασία, δείτε δυο μελέτες μου, στον ιστότοπο του Ινστιτούτου, τμήμα Research Projects, κατηγορία «Δωρικές μελέτες»:

- 1/ *Προλογικά εις Ορθίαν Άρτεμιν,*
- 2/ *Η Σπάρτη από το Θέρος στο Φθινόπωρο, ή η Δωρική Πνοή στην Τάξη του Χρόνου.].*